

RUS Verksamhetsberättelse 2020

Godkänd av RUS styrgrupp vid mötet 2021-02-04. Därefter slutligt godkänd i länsrådsgrupp 6 genom kontaktlänsråd för miljömålen. Biläggs redovisningen till Naturvårdsverket av RUS verksamhet 2020.

RUS verksamhet under året redovisas här. Därefter följer en ekonomisk redovisning. I bilaga kommenteras verksamhetsplanens samtliga punkter mer utförligt. RUS verksamhet 2020 redovisas också i ÅR för Länsstyrelsen Gävleborg, där kontaktlänsråd för miljömål finns, och Länsstyrelsen Dalarna, där RUS har sitt administrativa säte.

RUS är samverkansorgan för miljömålsarbetet regionalt. I styrgruppen ingår berörda länsstyrelseverksamheter, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket (adj.), Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner (adj.). Arbetet förankras i länsrådsgrupp 6 för miljö. I arbetsgruppen ingår personer från olika länsstyrelser, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. RUS finansierades 2020 av anslag via Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

RUS verksamhetsplan 2020 inleds med ny vision för RUS: ”Miljömålen är uppnådda genom samverkan och effektiva insatser som förverkligar Agenda 2030.” Detta har varit utgångspunkt för arbetet. Verksamhetsplanens mål för 2019–2021 följs upp vid utgången av 2021. Generellt utvecklas verksamheten i målens riktning.

Verksamhetsplanen listar löpande verksamhet och särskilda utvecklingsinsatser i prioritet 1 och 2, där allt är resurssatt. Här listas insatserna i prioritet 1, där ambitionen är att de ska genomföras fullt ut och med hög kvalitet. Flertalet av dessa insatser har genomförts som planerat:

- Regional årlig uppföljning av miljömålen, som utgör viktigt underlag för den nationella uppföljningen och ger kunskap till olika aktörer, har fortsatt utvecklas. Webbsida för förbättrad presentation av uppföljningen har lanserats.
- Miljömålssystemets kärnindikatorer har uppdaterats regionalt, arbete för att återintroducera övriga indikatorer har fortsatt och lokala indikatorer har lanserats genom samarbete med Naturvårdsverket, SKR och RKA (Rådet för främjande av kommunala analyser).
- Arbetet med myndighetssamverkan smart miljöinformation har stöttats genom att medel gått till utveckling och medverkan och att kopplingar till miljömålen börjat analyseras.
- Kommunikation av en budskapsplattform om miljömålen efter 2020 har skett i samarbete med Naturvårdsverket.
- Åtgärdswebb för miljömålen, nytt IT-system för uppföljning av regionala åtgärdsprogram för miljömålen, har förvaltats och insatser har skett för att öka dess användning.
- Flera insatser har skett för Agenda 2030 inom ramen för ett länsstyrelsegemensamt arbete, bland annat framtagande av ett processtöd och genomförande av en konferens.
- Planerade regionala miljömålskonferenser i samarbete med Naturvårdsverket och Tillväxtverket som skulle hållits fick flyttas fram till början av 2021 till följd av pandemin.
- Flera kurser i förändringsledning har genomförts: grundkurser för flera länsstyrelseverksamheter, fortsättningskurs, fördjupningskurs och pilotkurser för kommuner i två län.
- Metodutvecklingsprojekt för regionala åtgärdsprogram för miljömålen har genomförts.

- RUS vägledning lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030 har lanserats.
- Projekt för vägledning etappmål har påbörjats och fortsätter under 2021.
- Länsstyrelsernas medverkan i Miljömålsrådet har stöttats genom medverkan i beredning och samordning samt även i programarbete och olika samverkansåtgärder.
- Organisationsutveckling har fortsatt och en s.k. målmatrisövning genomförts.
- En ny webbplats för RUS lanserats och en kommunikationsstrategi lagts fast.

Ekonomisk redovisning

2020	Budget	Utfall	Kommentar
Löner, resor m.m. RUS	3 700 000	3 312 813,70	Avser huvudsakligen RUS arbetsgrupp. Orsaken till det lägre utfallet är uteblivna resor till följd av pandemin och något lägre bemanningsgrad än budgeterat till följd av stabsarbete till följd av pandemin.
Arrangemang	200 000	149 418	Summan avser förluster för inställda miljömålsdagar 6-7 maj 2020 till följd av pandemin. Nobel-mötet för länsstyrelserna genomfördes digitalt.
Projekt/insatser – stöd åtgärdsarbete, utveckling uppföljningen samt smart miljö- information	2 440 000	2 695 995,86	Avser: - Förändringsledning: 544 278,86 kr - Kommunprojektet: 75 000 kr - Resurs grön infrastruktur/ekosystem: 150 000 kr - Agenda 2030: 51 558 kr - Kulturmiljö: 20 159 kr - Animering Levande skogar (samarbete Västerbotten): 75 000 kr - Projekt metod åtgärdsprogram: 110 000 kr - Smart miljöinformation: 1 170 000 kr (varav: 400 000 kr objekt miljöskydd, 225 000 kr objekt natur, 75 000 kr objekt vatten, 470 000 kr Åtgärdswebb för miljömålen där delar av medlen kommer förbrukas 2021.) - Projekt strategisk samhällsplanering miljömål, energi, klimat: 500 000 kr (avser huvudsakligt genomförande 2021)
Övrigt	50 000	8 261	Utgifter för webb.
Summa:	6 390 000 kr	6 166 488,56 kr Överskott i bokslutet: 688 107 kr	Intäkterna 2020: 4 472 000 kr 1.2-anslaget via Naturvårdsverket, 1 118 000 kr 1.11-anslaget via HaV, resten överskott från tidigare. Det större överskottet beror på att LEKS överfört medel till RUS för finansiering av förändringsledningskurserna, där delar av dessa genomförs 2021 som följd av pandemin. Medlen från LEKS kommer finansiera utgifterna för 2021.

Åtgärdswebbens förvaltning finansieras även av andra länsstyrelsegemensamma medel, knappt 700 000 kr.

Innehåll

Bilaga	3
Uppföljning, utvärdering, miljöinformationsförsörjning	3
Löpande verksamhet	3
Särskilda utvecklingsinsatser	4
Prioritet 1	5
Prioritet 2	8
Stöd i åtgärdsarbetet för att nå miljömålen	9
Löpande verksamhet	9
Särskilda utvecklingsinsatser	11
Prioritet 1	11
Prioritet 2	16
Övrigt.....	22
Löpande verksamhet	22
Särskilda utvecklingsinsatser	23
Prioritet 1	24
Prioritet 2	25

Bilaga

Här följs verksamhetsplanens samtliga punkter upp. För utvecklingsinsatser i prioritet 1 har ambitionen varit att insatserna ska genomföras fullt ut och med hög kvalitet, för prioritet 2 att de ska genomföras i tillräcklig omfattning och kvalitet, men i mån av resurser och vid behov kan nedprioritering ske.

Uppföljning, utvärdering, miljöinformationsförsörjning

Löpande verksamhet

Resursåtgång: Denna verksamhet har huvudsakligen finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2020 tidsattes denna till 181 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned ungefär denna tid.

Regional kontaktyta

Stöd och samordning regionalt.

Har skett som planerat.

RUS har deltagit i NV:s strategiska miljömålsgrupp, samverkansgrupp och målarbetsgrupp. Löpande dialog har skett med Naturvårdsverket, nationellt målsansvariga myndigheter m.fl.

RUS har i samråd med Naturvårdsverket tagit fram anvisningar för RÅU. Dessa har fortsatt utvecklas, bl.a. med mer utvecklade sammanfattande texter till den nya webbplats för RÅU som lanserats under hösten. Liksom tidigare har RUS inför RÅU ordnat Skypemöten för målsansvariga på länsstyrelserna och Skogsstyrelsen där nationellt målsansvariga deltagit. Möten har ordnats för alla miljö kvalitetsmål, generationsmålet och kulturmiljö, liksom ett introducerande möte. Syftet är att stödja länsstyrelserna i uppföljningsprocessen och att skapa en kontaktyta mellan målsansvariga nationellt och regionalt. RUS har liksom tidigare ansvarat för att länsstyrelsernas redovisningar sammanställts målvis som underlag för de nationella målmyndigheterna, lagt upp RÅU i sin helhet på RUS hemsida samt tagit fram underlag för pressinformation. RUS har under vintern sammanfattat och analyserat länens årliga uppföljning 2019 och tagit fram underlag och texter till Naturvårdsverkets rapport till regeringen. Motsvarande arbete för 2020 års uppföljning påbörjades i slutet av året.

RUS har i samarbete med Naturvårdsverket planerat och samordnat den regionala uppdateringen av miljömålsindikatorerna på sverigesmiljomal.se som genomfördes en andra gång i det nya systemet under hösten. RUS ansvarar för den regionala dataförsörjningen och kvalitetsgranskning av regionala indikatorer innan publicering. Inför länsstyrelsernas uppdatering anordnades informationsmöte via Skype. Under året har fortsatt diskussion skett om frekvens för indikatoruppdateringar framöver.

RUS medverkar regelbundet i synkroniseringsmöten med Naturvårdsverket kopplat till utveckling och drift av Indikatorhanteringssystemet (IHS), VIS och sverigesmiljomal.se.

Förvaltning

Har skett som planerat.

Inom vissa områden har RUS varit mer engagerad i förvaltningen av miljödata. Här redovisas sådana insatser under året.

RUS har liksom tidigare deltagit i förvaltningen av emissionsdatabasen och dess användarråd. Särskilda frågor under året har varit att nationella emissionsdatabasen kommer att övergå till SMHI:s Luftwebb. Det har även varit diskussion och möte kring användningen av uppgifter från emissionsdatabasen i kommunernas stora databas Kolada. Användarrådet har bidragit med uppgifter till Kolada för att undvika missförstånd kring hur uppgifterna ska förstås och kan användas.

RUS har under året arbetat mycket med utveckling av Räkna q!, se redovisning av detta under kultur- miljöpunkten i verksamhetsberättelsens del stöd i åtgärdsarbetet.

RUS har haft fortsatt kontakt med SCB om uppdatering av den studie RUS tidigare tagit fram om hur markanvändningsstatistik kan användas för uppföljning av God bebyggd miljö och samhällsbyggandets miljöeffekter. Uppdraget kommer att genomföras 2021.

RUS har medverkat i Energimyndighetens användarråd för regional och kommunal energistatistik.

Miljöövervakning

Har skett som planerat.

De nationella miljöövervakningsdagarna i Umeå ställdes in på grund av pandemin. RUS har fortsatt dialogen med Naturvårdsverket kring revideringen av de nya regionala miljöövervakningsprogrammen. Miljöövervakning togs även detta år upp vid Nobelmötet för länsstyrelsernas miljömålssamordnare. I april ordnade RUS ett välbesökt möte för länsstyrelsernas miljöövervakare och miljömålssamordnare, där Naturvårdsverket också deltog. Fortsatta sådana möten efterfrågas och kommer att ordnas framöver. RUS har deltagit i referensgrupp för ett projekt om den regionala miljöövervakningen av gräsmarker, småbiotoper och våtmarker inom Remiil.

Sverigesmiljömål.se

Har skett som planerat.

RUS har fört löpande dialog med Naturvårdsverket i de delar av Sverigesmiljömål.se som har betydelse för regional och lokal miljömålsuppföljning.

Länsstyrelseförvaltning

Har skett som planerat.

RUS har liksom tidigare deltagit i länsstyrelsernas interna objektfamiljgrupp miljö samt i styrgruppen för förvaltningsobjekt Vatten och Miljömål, där Åtgärdswebb för miljömål ingår.

Smart miljöinformation

Har skett som planerat.

I objektfamiljgruppen miljö har länsstyrelsernas deltagande i smart miljöinformation löpande diskuterats. RUS har deltagit i förvaltningsgruppen för strategi för miljödatahantering samt andra sammanhang inom smart miljöinformation.

Särskilda utvecklingsinsatser

Resursåtgång: Denna verksamhet har finansierats genom RUS arbetsgrupps tid samt medel till smart miljöinformation. I verksamhetsplanen 2020 tidsattes tiden till 63 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms

vid uppföljningen ha lagt ned något mindre tid på grund av att den egna utredningen smart miljöinformation skjutits fram i tiden

Prioritet 1

Regional årlig uppföljning av miljömålen (RÅU)

I samråd med länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, nationella målmyndigheter och SKR fortsätta förenkla, förtydliga och utveckla RÅU. Bygga en del på RUS nya webbplats för att visa RÅU på ett kommunikativt sätt. Se om lösning för inmatning är möjlig samt identifiera hur åtgärdswebbens data kan användas. Bestämna vilket uppföljningsår som ska tillämpas vid RÅU 2020 om målbedömning ska ingå. Resurssättning i VP RUS arbetstid 18 dagar.

Har skett som planerat.

Jämfört med föregående år har anvisningarna för RÅU utvecklats ytterligare bl.a. avseende skrivmall, riktlinjer för sammanfattningar, uppmärksammande av underlag. En bruttolista upprättades också under våren där långsiktiga identifierade utvecklingsbehov sammanstälts. Dialog har skett med Naturvårdsverket och andra parter om dessa behov. Vid årets Skypemöten med länsstyrelserna togs frågan om hur utveckling i miljön (trendpilar) ska bedömas särskilt upp, i syfte att synka länsstyrelsernas kriterier för detta. Under hösten byggdes ny webbplats för presentation av RÅU som en del av RUS nya webbplats, där 2020 års RÅU nu finns. Inmatning av länsstyrelserna direkt till denna har inte bedömts möjlig och rapporteringen har fortsatt ske genom att dokument mejlats in, dock med utvecklad tillgänglighetsanpassad mall. Frågan om hur åtgärdswebbens data ska kunna nyttjas i miljömålsuppföljningen har börjat diskuteras och detta arbete behöver fortsätta. I RÅU 2020 skedde måluppföljning mot 2020. Nästa år planeras uppföljning ske mot 2030.

På förfrågan av Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen i Västerbotten blev RUS under hösten part i ett projekt om uppföljning av Levande skogar, där en visualisering togs fram som visar skogarna förändring från 1950-talet till idag. Visualiseringen, i form av en kortare film, premiärvisades vid Nobelmötet för länsstyrelsernas miljömålssamordnare och vidare lansering sker vintern 2021.

Naturvårdsverket har under året initierat ett arbete med att se hur kommunernas och näringslivets arbete för miljömålen bättre kan finnas med i miljömålsuppföljningen. En kartläggning av kommunernas arbete med biologisk mångfald har som följd av detta genomförts. RUS har varit samrådspart i detta.

Indikatorer

I samarbete med Naturvårdsverket bidra i arbetet med att etablera 10-12 lokala indikatorer (i enlighet med tidigare regeringsuppdrag) samt s.k. övriga miljömålsindikatorer på Sverigesmiljömål.se. Tillsammans med NV och HaV fortsätta dialog med SCB i deras uppdrag om Agenda 2030-indikatorer och medverka i RKA:s arbete med lokala Agenda 2030-indikatorer. Resurssättning i VP RUS arbetstid 30 dagar.

Har skett som planerat.

RUS har påbörjat en analys av ytterligare kärnindikatorer där det vore önskvärt och möjligt med regional och lokal upplösning.

Då det under året klarlagts att lokala/kommunala nivån av indikatorer inte inom överskådlig tid kommer att kunna redovisas på Sverigesmiljömål.se föreslog RUS under våren att undersöka möjligheterna att redovisa indikatorer på lokal/kommunal nivå på kolada (Kommun- och landstingsdatabasen) som förvaltas av RKA (Rådet för främjande av kommunala analyser) och är den databas kommuner

oftast söker nyckeltal. Kontakt togs med RKA som var positiva till ett samarbete. Ett sådant inleddes under sommaren mellan RUS, Naturvårdsverket, RKA och SKR. Samarbetet ledde till att en ingång med ett antal lokala indikatorer för miljö och klimat, varav en del är miljömålsindikatorer, kunde lanseras i december. Samarbetet kommer att fortsätta. Från Sverigemiljömål.se har en sida tagits fram om de lokala indikatorerna med länkar till kolada.

Ett antal av de indikatorer som nu finns på Kolada är de planerade lokala indikatorerna och den lokala upplösningen av de s.k övriga indikatorerna. Arbetet med att få fram återstående lokala indikatorer behöver fortsätta 2021. De övriga indikatorernas regionala och nationella redovisning är tänkt att finnas på Sverigemiljömål.se, men kommer inte att kunna etableras förrän tidigast hösten 2021. Under året har dock tidigare data för de övriga indikatorerna exporterats in i nya IHS (indikatorhanteringssystemet) och diskussion mellan Naturvårdsverket och RUS skett om hur de ska visas på Sverigemiljömål.se. Återstår gör att lägga fast ansvar och riktlinjer för uppdatering och ev. möjligheter att komplettera ytterligare övriga indikatorer utöver de ca 40-tal som hittills är aktuella.

RUS har fortsatt följa SCB:s och RKA:s arbetet med Agenda 2030-indikatorer och deltagit på bl.a. SCB:s årliga forum. Någon regional grupp kopplat till dessa uppdrag, som diskuterades 2019, har inte initierats. Däremot har RUS medverkat vid möte och följt ett arbete där Länsstyrelsen Stockholm samlat regionala uppdrag initiativ kring uppföljnings- och analysverktyg till nytta för Agenda 2030, bl.a. länsstyrelseuppdraget Prisma. Inom ramen för det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 har också dialog skett med nationella samordnaren för Agenda 2030, som uppföljning som en del i sitt uppdrag.

Smart miljöinformation

Tillgodose Naturvårdsverkets riktlinjer för regionala miljömålsmedel 2020 genom följande insatser:

- Genomföra två egna utredningar (kartläggning och analys) i syfte att bättre koppla smart miljöinformation med miljömålsarbetet: Dels se över vilka IT-system inom miljöområdet som har information av intresse för miljömålsuppföljningen och hur de kan användas och tillgängliggöras i miljömålsuppföljning/arbete. Dels se över behovet av digital miljöinformation i samhället utifrån miljömålsens behov, där man utgår från miljömålen i sin helhet. Resultatet av utredningarna kan användas som underlag för prioriteringar i fortsatta arbetet med smart miljöinformation, kommande vägledningsinsatser, nya indikatorer i bl.a. kommun- och landstingsdatabasen (Kolada) med mera. Genomföra dessa utredningar i dialog med objektsförvaltningen.

- Bidra ekonomiskt till anpassningar av IT-system och deltagande i arbete med smart miljöinformation genom förfrågan till länsstyrelsernas berörda förvaltningsobjekt och chefsgrupper om deras behov. Bereda och besluta om inkommande förslag. Resurssättning i VP RUS arbetstid 15 dagar.

Har delvis skett som planerat.

Under året har RUS följt och gett synpunkter på den omorganisering av samarbetet smart miljöinformation som pågår. Företrädare för smart miljöinformation besökte också ett av RUS styrgruppsmöten.

En utlysning om medel till smart miljöinformation gjordes under vintern, i samarbete med företrädare för förvaltningsorganisationen till länsstyrelsernas förvaltningsobjekt miljöskydd, natur och vatten. Åskanden inkom från samtliga. Beslut fattades i april om att avsätta 900 000 kr till följande:

Natur:

Färdledande grön infrastruktur 150 000 kr

Deltagande i initiativ för verksamhetsstöd för invasiva arter 75 000 kr

Miljöskydd:

NikITa anpassning mot SMP 300 000 kr

e-tjänst för KlivIT 100 000 kr

Vatten och miljömål:

Åtgärdswebben, restpunkter från utvecklingsprojektet 200 000 kr

Deltagande i program vatten och hav 75 000 kr

Av inkomna redovisningar framgår att medlen använts till följande:

Natur

Grön infrastruktur

Inom Naturvårdsverkets arbete med Smart miljöinformation är Länsstyrelsen färdledande inom ett nationellt projekt för att förbättra informationshanteringen inom grön infrastruktur. Länsstyrelsen har tillsammans med Naturvårdsverket och i dialog med olika myndigheter tagit fram handlingsplan, målbild för arbetet, förslag på gemensamma beskrivningar av centrala begrepp samt en begrepps- och informationsmodell för prioriterade målgrupper inom arbetet med värde-trakter. Diskussion av behov och gemensamma begrepp har lett till en bättre samsyn och ligger till grund för fortsatt arbete med att identifiera lösningar på brister gällande lättanvänd, tillgänglig och målgruppsanpassad information som bidrar till en stärkt biologisk mångfald och långsiktigt hållbara landskap. Arbetet har samfinansierats med medel från Naturvårdsverket. Kostnaden som belastat RUS-medlen uppgår till 57 831 kr. Omfattningen på insatsen har blivit mindre än planerat då nyckelperson varit hänvisad till att arbeta i staben för Coronahanteringen.

Invasiva främmande arter

Samverkan i det myndighetsövergripande arbetet med IT-stöd för Invasiva främmande arter har löpt på inom det ursprungliga initiativet. I samverkan har utvecklingsåtgärder förankrats som till exempel Länsstyrelsernas IT-stöd för att registrera åtgärder mot invasiva främmande arter samt SLU:s utsökningsfunktion i Artportalen. Länsstyrelsernas IT-stöd lanserade i november och utbildningsmaterial har tagits fram och i någon mån börjat användas. Utbildningar av kommuner med flera genomförs under början av 2021. RUS-medlen har utöver deltagande i samverkan och framtagande av utbildningsmaterial också använts till framtagande av lösningsspec för att utveckla ett API så att andra myndigheter automatiskt kan hämta data till sina egna system. De RUS-medel som tagits i anspråk inom arbetet med invasiva främmande arter uppgår till 167 169 kr. Utvecklingsarbetet har samfinansierats med medel från Naturvårdsverket.

Totalt har FO Natur förbrukat 225 000 kr, dvs alla tilldelade medel. Vi har alltså förbrukat alla tilldelade medel i år. Medlen har använts till de två områden som vi äskade, men fördelningen har förskjutits från Grön infrastruktur till Invasiva främmande arter.

Miljöskydd

FO-Miljöskydd beviljades 400 000 kr av medel från RUS under 2020. Fördelning av medel angavs till 300 000 av NikITa för nödvändig funktionalitet med SMP och 100 000 för arbete med arbete med ansökan om klimatinvesteringsstöd. Hela beloppet av tilldelade medel har förbrukats.

E-tjänst för KlivIT: Arbetet med ny e-tjänst för ansökan om klimatinvesteringsstöd och tillhörande integration med Naturvårdsverket handläggarstöd KlivIT, samfinansierades med medel från LEKS. E-tjänsten och integrationen lanserades med ett lyckat resultat efter sommaren 2020. Efter genomförd ansökningsperiod utvärderades e-tjänsten och justerades under dec 2020 inför ansökningsperioden under januari 2021. Satsningen blev lyckad och inför 2021 har beslut fattats av LEKS, förvaltningsobjektet och Naturvårdsverket, att arbeta vidare med ytterligare e-tjänster för komplettering, läges- och slutrapporter. Detta kommer ske inom ordinarie budgetar utan ytterligare medel från RUS.

NikITa anpassning mot SMP (SmikITa); Under 2019 och 2020 har FO-Miljöskydd arbetat med anpassningar och efterkonstruktion av NikITa för att säkerställa SMP:s funktion totala kostnaden för anpassningarna har finansierats både genom bidrag från RUS-förvaltningen, direkt kostnadsersättning från Naturvårdsverket och länsstyrelsegemensamma förvaltningsmedel.

Under 2020 har beslutade medel från RUS har använts både till kostnader inom förvaltningsgruppen för både NikITa och SMP samt kostnader för IT-utvecklingsarbete i applikationerna. 2019 räckte beslutade medel från SMP så att de även kunde delfinansiera arbetet med SmikITa. Under 2020 finansierades istället SmikITa-arbetet huvudsakligen av medel från RUS, med visst bidrag från ordinarie förvaltningsbudget. SmikITa-arbetet anses nu färdigt och ytterligare medel från RUS behövs inte.

Vatten och miljömål

- Åtgärdswebben, restpunkter från utvecklingsprojektet: 233 415 kr. Medlen har använts för utvecklingskostnader för en ny lösning för inloggning av externa användare, främst kommuner. Lösningen är mer säker, användarvänligare och kräver mindre administration än den ursprungliga lösningen.
- Deltagande i program vatten och hav: 41 585 kr. Medlen har använts för lönekostnader för länsstyrelsens medverkan i programstyrgrupp och planeringsforum i vatten och hav-programmet inom smart miljöinformation samt lönekostnader för att följa initiativet Akva inom programmet.

De egna utredningar RUS ska göra för att stärka kopplingarna mellan smart miljöinformation och miljömålen har inte genomförts som planerat. Styrgruppen beslutade om en projektplan för detta arbete i april med ambitionen att det skulle genomföras under hösten. Arbetet har dock inte kunnat prioriterats och behöver skjutas fram till 2021 om det ska kunna genomföras.

Prioritet 2

Fördjupad utvärdering 2019 (FU 2019)

Fortsätta sprida kännedom om FU 2019 och följa vad som händer med de förslag som lämnades.

Har skett som planerat.

I olika sammanhang har RUS gjort detta. I möten med Miljödepartementet har länsstyrelserna ställt frågan om hur förslagen i FU 2019 tagits om hand. Under hösten har Naturvårdsverket påbörjat planering av FU23 och länsstyrelserna/RUS har medverkat i diskussioner i samverkansgruppen för miljömål och diskussion har även skett i RUS styrgrupp.

Stöd i åtgärdsarbetet för att nå miljömålen

Löpande verksamhet

Resursåtgång: Denna verksamhet har huvudsakligen finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2020 tidsattes denna till 104 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned något mer än denna tid då något mer tid lagts på Miljömålsrådet och uppdatering av Var finns pengarna.

Kunskapsförmedling

Dialog.

Har skett som planerat.

Kunskap och information har förmedlats via många kanaler. Löpande dialog har skett med en mängd aktörer, inom länsstyrelserna och andra.

Sverigesmiljömål.se

Har skett som planerat.

Löpande dialog har skett och länkar lagts upp till vägledningar som RUS tagit fram. RUS kommunikatör har representerat länsstyrelserna i styrgruppen för Sverigesmiljömål.se.

Förvaltning och referensgrupper

Har skett som planerat.

Under året har RUS stöd ”Var finns pengarna”, om tillgängliga stöd och bidrag för miljömålsarbete, uppdaterats.

Följande referensgrupper har verkat under året: konsumtion, gröna frågor/ekosystemtjänster, stöd till kommuner samt kulturmiljö som initierats. Gruppen för gröna frågor och kommungruppen har utvärderats under året efter två år, med slutsatsen att de är till nytta och ska vara kvar.

Stöd till kommunernas miljömålsarbete.

Har skett som planerat.

Dialog och samarbete har skett med SKR i flera olika frågor och RUS har deltagit vid deras arrangemang (konferens med strategier).

RUS referensgrupp till stöd för kommunerna har fortsatt sitt arbete och haft tre Skype-möten som främst berört erfarenhetsutbyte, indikatorer och referenssynpunkter på den vägledning som tagits fram, se vidare egen punkt nedan. I gruppen har deltagit miljö- och hållbarhetsstrateger från Lund, Karlskrona/ekokommunerna, Botkyrka, Torsby, Sollefteå och Åre samt fyra länsstyrelser. Den utvärdering av gruppen som skedde under året kom fram till att den ska kompletteras med region, vilket sker i början av 2021.

Under året har en första pilotutbildning i förändringsledning genomförts för kommuner i Kronoberg. Kommunernas utvärdering av utbildningen positiv. Se egen punkt om kurser nedan.

Miljömålsdagarna

Har delvis skett som planerat.

Miljömålsdagarna i Nyköping 6-7 maj med tema livsmedel planerades av Naturvårdsverket, Länsstyrelsen Södermanland, RUS m.fl. i projekt- och styrgrupp. Ett omfattande ambitiöst program fanns färdigt. Beslut var också fattat att miljömålsdagarna 2021 skulle vara i Västernorrland. När Coronapandemin slog till beslutades att ställa in miljömålsdagarna med inriktningen att de genomförs i Nyköping med samma tema 2021. Vidare beslutades om ett digitalt möte på tema omstart efter Corona under hösten, som började planeras, men inte heller genomfördes. Innan årsskiftet beslutades om digitala miljömålsdagar i maj 2021 med samma inriktning som 2020, men kompletterat med omstart efter Corona. Att arrangemanget 2020 sent ställdes in innebar ekonomiska förluster. Naturvårdsverket delade i en digital ceremoni ut miljömålspriset, där en landshövding deltog i juryn.

Miljömålsrådet

Har skett som planerat.

Länsstyrelserna ingår tillsammans med 17 nationella myndigheter i Miljömålsrådet, som regeringen inrättat och vars nuvarande uppdrag gäller till maj 2022. Landshövdingen i Uppsala företräder länsstyrelserna och är också ordförande i rådet. Beredningsgrupp och kontaktpersoner till rådet är länsrådet i Gävleborg/kontaktlänsråd miljömål, som också är adjungerad i rådet, samt ordföranden för chefsnätverket för miljö och RUS samt verksamhetsledaren för RUS.

År 2020 har Miljömålsrådets arbete huvudsakligen bedrivits inom de sju programområden som initierades hösten 2019. Programområdena är (inom parentes drivansvarig myndighet):

- Ramverk för nationell planering (Boverket)
- Insatser för Grön infrastruktur (Naturvårdsverket), där ekosystemtjänster i fysisk planering ingått som länsstyrelserna drivit med stöd av RUS, se punkt längre ner.
- Staten går före (Trafikverket)
- Klimathänsyn i bygg- och anläggningsbranschen (Upphandlingsmyndigheten)
- Styrmedel för hållbar konsumtion (Konsumentverket)
- Hållbar elektrifiering (Energimyndigheten)
- Syntesarbete om ett hållbart livsmedelssystem (Livsmedelsverket)

Länsstyrelserna har deltagit i samtliga programområden med medarbetare från ett flertal länsstyrelser. RUS har bidragit till länsstyrelsernas deltagande. Områdena Ramverk för nationell planering och Insatser för grön infrastruktur prioriteras särskilt och här finns också utsedda kontaktpersoner vid samtliga länsstyrelser. Länsstyrelsernas medverkan har förankrats med berörda länsrådsgrupper och chefsnätverk. Dialog har även skett med alla länsstyrelser och landshövdingekretsen.

Miljömålsrådets arbete har under året tagits upp vid landshövdingemöte och länsrådsmöte samt vid två tillfällen i chefsnätverket för miljö. En temadag (dag 2 Nobelmötet) utifrån rådets programområden har också ordnats för ansvariga för miljömålsuppdraget på länsstyrelserna. Genom nyhetsbrev har länsstyrelserna informerats om arbetet.

Utöver programområdena har länsstyrelserna deltagit i nio fristående samverkansåtgärder (inom parentes drivansvarig myndighet):

- Myndighetsnätverk och gemensamma arbetsinsatser - för ökad samverkan, kunskap och ett effektivare åtgärdsarbete med förorenade sediment (SGU)

- Hållbar utvinning av omställningsmineral för en grön framtid (SGU)
- Samverkan om genomförandet av förslag inom den nationella handlingsplanen för radon (Strålskyddsmyndigheten)
- Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester (Transportstyrelsen)
- Brukningsvärd jordbruksmark – för vem, till vad och när? – Ny modell för värdering av jordbruksmark (Jordbruksverket)
- Mer naturbetesmark och ekonomiskt bärkraftiga lantbruksföretag (Naturvårdsverket)
- Hållbar vindkraftsutbyggnad (Energimyndigheten och Naturvårdsverket)
- Miljökompensation (Trafikverket)
- Samverkan i samhällsplaneringen (Länsstyrelserna)

RUS har bidragit till länsstyrelsernas medverkan några av dessa.

Medverkan i nationella uppdrag för länsstyrelserna

Har skett som planerat.

RUS har medverkat i dialog och möten i bl.a. Naturvårdsverkets samrådsgrupp för samhällsekonomisk analys, Formas arbete med miljöanalyser, Naturvårdsverkets fokalpunksroll för FN:s tioåriga ramverk för hållbar konsumtion och produktion (FN 10 YFP), Konsumentverkets uppdrag Forum för miljösmart konsumtion, Klimatpolitiska rådet, arbetsgrupp kring hållbar utveckling under GD-nätverket för barn och unga och Livsmedelsverkets uppdrag och nationella handlingsplan för matsvinn.

Särskilda utvecklingsinsatser

Resursåtgång: Denna verksamhet har finansierats genom RUS arbetsgrupps tid samt medel till olika projektaktiviteter som framgår i bokslutet. I verksamhetsplanen 2020 tidsattes RUS tid till 275 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned ungefär samma tid som planerat, men inom ramen för de olika insatserna finns skillnader. Mer arbete har lagts på transportplanering, metodutveckling åtgärdsprogram, regionala konferenser och något mer på Agenda 2030. Något mindre har lagts på åtgärdswebb (till följd av pandemin) och mindre har lagts på de projekt där lite eller inget arbete skett, dvs. vägledning etappmål och integrering miljömål.

Prioritet 1

Kommunikationsinsats kring Sveriges miljömål och Agenda 2030 efter 2020

Utifrån budskap Naturvårdsverket tagit fram i dialog med länsstyrelserna på regional och lokal nivå kommunicera att miljömålen kvarstår efter 2020 och är centrala för att visa vägen mot en hållbar utveckling och Agenda 2030. Upprätta en gemensam kommunikationsplan om detta och genomföra olika insatser, bland annat en workshop på miljömålsdagarna. Resurssättning i VP RUS arbetstid 9 dagar.

Har skett som planerat.

Kommunikation av budskapsplattformen om miljömålen efter 2020 har skett i flera olika sammanhang. RUS har också tagit fram en PowerPoint-presentation anpassad till länsstyrelserna utifrån budskapsplattformen. Genom att miljömålsdagarna ställdes in blev det ingen workshop där.

Åtgärdswebb för miljömålen

Inom ramen för den länsstyrelsegemensamma förvaltningen (inom objekt Vatten och miljömål och med stöd av förvaltningsledare, två objektspecialister och ett applikationsråd) och fastställd förvaltningsplan fortsätta implementeringen av detta IT-system för planering och uppföljning av regionala åtgärdsprogram för miljömålen. Under året prioritera följande insatser:

- Färdigställa slutrapport för utvecklingsprojektet.
- Färdigställa rutiner för förvaltning och organisation.
- Fortsätta utbildning och support kring IT-systemet för användare.
- Fortsatt arbeta för att få länsstyrelsernas miljömålsuppdrag att använda systemet och fortsätta dialogen med andra uppdrag med åtgärdsprogram om detta (energi/klimat, klimatanpassning, grön infrastruktur, vattenförvaltning m.fl.).
- Färdigställa påbörjad integration med länsstyrelsernas IT-system för verksamhetsplanering (LISA 2.0). Resurssättning i VP RUS arbetstid 41 dagar (inkl. tid för objektspecialist som ingår i RUS arbetsgrupp).

Har till största delen skett som planerat (förutom integreringen LISA).

Åtgärdswebben ligger under förvaltningsobjektet Vatten och Miljömål och RUS medverkar med två objektspecialister. Åtgärdswebbens applikationsråd omfattar representanter från Lst-IT, förvaltningsledare, objektägare, verksamheten, inkl. RUS, och de två objektspecialisterna. Fram till 2020 år utgång har tio län lagt upp sina åtgärdsprogram för miljömålen i åtgärdswebben och åtta län har genomfört uppföljning av programmen. Två län har även lagt in sin handlingsplan för grön infrastruktur.

Under våren genomfördes en större utvecklingsinsats med syfte att förtydliga och förenkla användandet av Åtgärdswebben. Under hösten 2020 togs det nya användarhanteringssystemet för användare ut-anför länsstyrelserna, dvs. kommuner och andra viktiga aktörer i länens åtgärdsprogram i drift. Detta kommer att underlätta för kommunerna att rapportera in genomförandet av åtgärderna. Vissa utvecklingsinsatser och försenats då länsstyrelsernas IT behövt prioritera pandemin. Framför allt integrationen av LISA/ÅW har påverkats av detta.

Åtgärdswebben finansieras i förvaltningen även av andra länsstyrelsegemensamma medel än regionala miljömålsmedel.

Agenda 2030

För länsstyrelsernas chefsnätverk för miljö, tillsammans med andra chefsnätverk, bidra i det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 och genomföra den handlingsplan 2020 som länsrådsmötet och styrgruppen med fyra länsråd beslutat om. Arbetet avser att underlätta för länsstyrelserna att klara sitt RB-uppdrag (Länsstyrelserna ska med utgångspunkt inom myndigheternas ansvarsområde redovisa hur de har utvecklat sitt arbete med att bidra till att genomföra de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030.) och fylla rollen som regional huvudaktör. Aktiviteter planeras inom följande områden: 1. Övergripande arbete, organisation och kommunikation. 2. Kompetensutveckling, kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte inom och mellan länsstyrelserna. 3. Ledning, styrning och

organisering inom länsstyrelserna. 4. Uppföljning och utvärdering. 5. Externa partnerskap och aktörer. Resurssättning i VP RUS arbetstid 24 dagar.

Har skett som planerat.

RUS har bidragit aktivt i det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 och genomförandet av dess handlingsplan. Såväl kontaktlänsråd miljömål som RUS ordförande och verksamhetsledare har ingått i den gemensamma organisationen och en mängd möten har hållits. RUS har även bidragit med reda pegar.

Inom ramen för det gemensamma arbetet finns en styrgrupp, en referensgrupp där länsstyrelsernas chefsnätverk är representerade samt ett arbetsutskott som utför mycket av det operativa arbetet. Förutom dessa grupper finns utsedda kontaktpersoner vid alla 21 länsstyrelser.

Under 2020 har en rad aktiviteter anordnats, däribland:

- Framtagande av ett processtöd för länsstyrelsernas arbete som innefattar GD-forums hållbarhetsbarometer samt ett stöd för länsstyrelsernas interna och externa arbete med Agenda 2030. Processtödet introducerades vid en länsstyrelsegemensam Skype-utbildning under hösten. Länsstyrelsen i Jönköpings län är pilotlän för att testa verktyget som kommer att utvärderas efter årsskiftet 2020/2021. Flera länsstyrelser har under året arbetat med GD-forums hållbarhetsbarometer i syfte att kartlägga angelägna utvecklingsområden för att ytterligare integrera Agenda 2030 i myndighetens interna och externa verksamhet.
- En länsstyrelsegemensam konferens genomfördes under hösten. Målgruppen var främst länsledningar, länsstyrelsernas kontaktpersoner för Agenda 2030 och chefer och strateger som berörs av arbetet med Agenda 2030. Syftet med konferensen var att förmedla kunskap och bidra till erfarenhetsutbyte samt bidra till samordning mellan länsstyrelserna i arbetet med Agendan. Till syftet hörde också att synliggöra hur länsstyrelsernas verksamhet kan bidra till att uppnå de Globala målen. Innan konferensen ordnades också två förmöten om hur Agenda 2030 och de Globala målen påverkas av pandemin.
- Tematiska Skypeföreläsningar utifrån fokusområdena i regeringens handlingsplan för Agenda 2030. Syftet har varit att stärka kompetensen inom länsstyrelserna. Temana klimat, kulturmiljö och cirkulär ekonomi har RUS-resurser bidragit till.
- Kommunikationsinsatser såsom framtagande av ett nyhetsbrev om Agenda 2030 till länsstyrelsernas kontaktpersoner inom Agenda 2030 samt en samarbetsyta för alla länsstyrelser inom ramen för det gemensamma Agenda 2030-arbetet.
- Samverkan och dialog med andra aktörer såsom FN-förbundet, Statskontoret, SCB och RKA. Länsstyrelserna finns även representerade i GD-forum, där svenska myndigheter samverkar för att uppnå de globala målen, och dess operativa arbetsgrupp.

Regionala konferenser

Tillsammans med Naturvårdsverket, Tillväxtverket och tre länsstyrelser arrangerar regionala miljömålskonferenser i Varberg (27/3), Kalmar (31/3) och Luleå (22/4) på temat Smartare, grönare Sverige. Hur regionala aktörer kan visa vägen för hållbar tillväxt och bättre miljö. Resurssättning i VP RUS arbetstid 7 dagar.

Har delvis skett som planerat.

Som följd av pandemin beslutades att ställa in och flytta fram de regionala konferenserna, som då i stort sett var färdigplanerade. Genom denna förändring blev två av de tre konferenser kvar i planeringen som kom igång på nytt. Då beslutades att de två regionala konferenserna blir digitala. Luleå-konferensen genomförd den 26 januari och Kalmarkonferensen den 3 februari.

Kurser förändringsledning

I samarbete med LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) genomföra fem nya grundkurser, eller två fördjupningskurser och en fördjupningskurs i förändringsledning utifrån upphandling som gjorts hösten 2019. Grundkurserna riktar sig till samordnare/strateger inom miljömål, energi/ klimat, klimatanpassning, grön infrastruktur och Agenda 2030, medan fortsättning och fördjupning i första hand riktar sig till miljömål och energi/klimat. Dessutom i samarbete med LEKS och Länsstyrelsen i Västra Götaland och Kronoberg genomföra två pilotkurser för kommunerna i dessa två län. Resurssättning i VP RUS arbetstid 24 dagar.

Har skett som planerat.

Kurserna i förändringsledning fick planeras om en hel del på grund av Corona-läget. Inledningsvis sköts de upp men då situationen visade sig vara långvarig stöptes de om till digital form. Under 2020 genomfördes fem grundkurser för grupperna miljömål, klimat och energi, klimatanpassning, grön infrastruktur samt Agenda 2030, varav två fysiska möten innan Corona hindrade detta. Två fortsättningskurser påbörjades för miljömål respektive klimat och energi under hösten och de kommer att avslutas i mars 2021. En pilot av grundkursen för kommuner genomfördes under hösten i Kronoberg och den andra kommer att genomföras i feb 2021 för Västra Götaland. För de som gick de två första fördjupningskurserna erbjöds en fördjupningskurs under hösten och den avslutas i februari 2021. Utvärdering av genomförda kurser visar att deltagarna är nöjda. I slutet av året började RUS och LEKS diskutera ev. upphandling av nya kurser under 2021.

Utveckling av regionala åtgärdsprogram, inkl. vägledning samhällsekonomisk analys

Genomföra ett metodutvecklingsprojekt för åtgärdsprogram och åtgärder för miljömålen. I detta fokusera hur strategisk analys i arbetet kan utvecklas med exempelvis GAP-analys och backcasting, kopplingen till Agenda 2030 samt miljö- och samhällsekonomiska effekter. Genom projektet bidra till att fylla Åtgärdswebb för miljömålens funktion att redovisa och följa upp effekter av åtgärder (åtgärdsbanken). Involvera samtliga länsstyrelser i projektet och även söka samarbete med forskning och Naturvårdsverkets enhet för samhällsekonomisk analys och miljöekonomier vid Vattenmyndigheterna. Beakta synpunkter från Nobelmötet. Läggs fast projektplan vid vårens andra styrgruppsmöte. Resurssättning i VP RUS arbetstid 26 dagar.

Har skett som planerat.

Utifrån projektplan som styrgruppen lade fast under våren genomfördes projektet sammanhållet av projektledare Paula Lenninger, Länsstyrelsen Gävleborg och en projektgrupp. Projektet var efterfrågat av länsstyrelsernas miljömålssamordnare och passade bra då det på flera länsstyrelser pågår arbete med att ta fram nya åtgärdsprogram. En serie Skype-möten som dokumenterats ordnades från slutet av maj och under hela hösten med olika teman av betydelse för arbetet med regionala åtgärdsprogram. Sakkunniga i utvärdering och samhällsekonomisk analys på Naturvårdsverket och

Vattenmyndigheterna bidrog vid de möten som avhandlade dessa teman. Goda exempel från olika länsstyrelser har presenterats och vid mötena har workshoppar genomförs om hur arbetet kan utvecklas. Tema vid de olika mötena, som haft 30-40 deltagare per tillfälle, var:

- Introduktionsmöte
- Åtgärdsprogram för miljömåls syfte och roll i relation till andra miljöstrategiska uppdrag. GAP-analys, problemformulering samt målbildsarbete.
- Samhällsekonomisk analys och Agenda 2030 i åtgärdsprogram för miljömål.
- Effekttuppföljning och gemensamma bedömningskriterier i Åtgärdswebben
- Genomförande av programmet/hålla liv i processen.

Vid Nobelmötet ägnades också projektet tid som en del av ett pass om miljömåluppdraget framåt. Inom ramen för projektet är planen att revidera den vägledning med rekommendationer för regionala åtgärdsprogram för miljömålen som finns sedan tidigare. Detta arbete har påbörjats men återstår att fullfölja. Planen var också att handla upp en konsultinsats under året där 100 000 kr reserverats, vilket inte fullföljts under 2020 men tas med för 2021.

Vägledning stöd till lokalt arbete med miljömålen

Under våren slutföra arbete med RUS nya vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030 med projektledning från Länsstyrelsen Skåne och Lunds kommun. Kommunicera vägledningen genom olika insatser. Resurssättning i VP RUS arbetstid 9 dagar.

Har skett som planerat.

Under våren färdigställdes och publicerades vägledningen för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030 efter remissbehandling, där ca 50 remissvar inkom, varav drygt 40 kommuner. Tommy Persson, Länsstyrelsen Skåne, och Anna-Karin Poussart, Lunds kommun, har varit projektledare. Referensgruppen kommunstöd har varit bollplank och referensgrupp i arbetet.

Vägledningen har presenterats vid flera tillfällen, bl.a. för kommunala miljöstrategier vid SKR:s årliga träff, för Sveriges ekokommuner och för länsstyrelsernas miljömålssamordnare vid en workshop, där fortsatt arbete och spridning diskuterades. Från Sverigesmiljömål.se, länsstyrelsernas webb och SKR:s webb har länkar lagts upp till vägledningen.

I projektet med vägledningen har dialog skett med flera parter, bl.a. Glokala Sverige, forskningsprojektet "Hållbar kommun- och regionsutveckling" vid Blekinge Tekniska Högskola/Sveriges Ekokommuner, Forskningsprogrammet "Implementering av de globala målen med fokus på kommuner och regional samordning" vid Linköpings universitet och SIS standard för hållbar utveckling i kommuner, landsting och regioner.

Vägledning etappmål

Ta fram och kommunicera en vägledning för miljömålssystemets etappmål utifrån ett regionalt och lokalt användarperspektiv. Resurssättning i VP RUS arbetstid 19 dagar.

Har delvis skett som planerat.

En projektplan för detta arbete lades fast av styrgruppen i april och visst arbete påbörjades där det identifierades hur vägledning kan utformas. Arbetet har dock inte fullföljts under 2020 och behöver skjutas fram till 2021.

Prioritet 2

Vägledning/metodutveckling - övergripande eller främst riktat till miljömålsuppdraget

Integrering av miljömålen i länsstyrelsernas verksamhet

Avsluta två projekt i enlighet med tidigare beslutade projektplaner: Integrering av miljömål i länsstyrelsernas verksamheter i samarbete med berörda chefsgrupper och Indirekt miljöpåverkan i miljöledningsarbetet i samarbete med länsstyrelsernas miljöledningsnätverk. Båda omfattar erfarenhetsutbyte och produktion av skriftliga vägledningar. Resurssättning i VP RUS arbetstid 24 dagar.

Har inte skett som planerat.

Båda projekten, som startade redan 2018, har inte färdigställts under året. Arbete med projekten har pågått lågintensivt och lågt prioriterat.

Näringslivets arbete med miljömål och Agenda 2030

Genomföra insatser för att ytterligare sprida och implementera regionala insatser utifrån de vägledningar som RUS fastställde 2019 och som omfattar generell vägledning riktad till företag och myndigheter samt vägledningar för två pilotbranscher. Se över möjligheter att bilda en referensgrupp för näringsliv och miljömål. Söka dialog med Miljösamverkan Sverige om ev. samverkan inom tillsynsområdet. Resurssättning i VP RUS arbetstid 5 dagar.

Har delvis skett som planerat.

Vägledningarna finns på RUS hemsida och nås från Sverigesmiljömål.se. Hur de används har inte utvärderats och den kommunikations- och spridningsinsats som beslutats om tidigare har inte fullföljts. Under hösten har en diskussion påbörjats med Naturvårdsverket om att under våren ordna en workshop om hur vi i miljömålsarbetet når företagen. De regionala miljömålskonferenserna har också företag som målgrupp och på Nobelmötet tog gästföreläsaren Anders Enetjärn upp företagens arbete, med fokus på biologisk mångfald.

Vägledning forskning

Färdigställa kort vägledning till miljömålssamordnare m.fl. avseende forskningsfrågor. Resurssättning i VP RUS arbetstid 3 dagar.

Har inte skett som planerat.

Arbete med RUS korta vägledning har inte fullföljts, men ett utkast finns. Målgrupp och syfte behöver tydliggöras för denna insats. RUS har dock på olika sätt bidragit i forskningsfrågor, bl.a. vid Formas seminarier.

Vägledning/metodutveckling – viktigare sakområden

Kulturmiljö

Främja kulturmiljöperspektiv i miljömålsarbetet genom att: stödja länsstyrelsernas chefsgrupp kulturmiljöforum, etablera en referensgrupp för RUS kulturmiljöarbete och ordna kulturmiljömöten med målansvariga myndigheter. Särskilt uppmärksamma vattenfrågor. Resurssättning i VP RUS arbetstid 8 dagar (utöver den extra resursen).

Har skett som planerat.

Här listas insatser i RUS kulturmiljöarbete under året:

- Uppdatering av regionala data för indikatorn Skyddad bebyggelse. Uppdateringen omfattar delindikatorerna Byggnadsminnen och q-märkt. En stor del av arbetet med uppdateringen har varit sammanställning av data från länens inventeringar av planskyddad bebyggelse inom ramen för projektet Räkna q. Totalt har 19 län genomfört grundregistrering i Räkna q för åren 2000-2010, sju län har uppdaterat data för perioden 2011-2016 och 12 län till och med 2019.
- Räkna q-möten för de ansvariga för Räkna q vid länsstyrelserna. Mötena har syftat till att förbereda för uppdateringen av delindikatorn q-märkt i Skyddad bebyggelse.
- Förvaltning av Räkna q-data, dels genom att skapa ett gemensam plattform i Webbgis för länsstyrelsernas, dels etablera Räkna q som förvaltningsobjekt. Länsstyrelsen Jönköping har medverkat i arbetet. Arbetet avslutas under 2021.
- Extra kulturmiljöresurs, Kristoffer Sjöo vid Länsstyrelsen Örebro, har bistått i arbetet med uppdateringen av Räkna q. Resursen har även kunnat användas för ett fördjupat arbete angående kulturmiljöns indikatorer, dels en fördjupad analys av Räkna q och dels en analys av förutsättningarna för användningen av indikatorer och etappmål inom kulturmiljöområdet. Arbetet med analys av Räkna q samt indikatorer och etappmål fortsätter 2021. Den extra resursen har utgjort ett väsentligt bidrag till RUS samlade kapacitet inom kulturmiljöområdet.
- Tillsammans med Kulturmiljöforum arrangerat ett webbseminarie om arbetet med kulturmiljöfrågor i Agenda 2030 23/10. Vid seminariet medverkade även Kulturdepartementet och Riksantikvarieämbetet.
- Kulturmiljöindikatorer i KOLADA. Samverkan angående utformning och anpassning av befintliga kulturmiljöindikatorer efter förutsättningarna i KOLADA.
- Medverkan i referensgrupp för Riksantikvarieämbetets arbete med kulturmiljööversikt av miljömålen.
- Referensgrupp för RUS arbete med kulturmiljöfrågor har startats. Denna består av kulturmiljöspecialister från olika länsstyrelser och fördelar sig över kulturmiljövårdens olika verksamhetsområde såsom byggnadsvård, arkeologi och kulturlandskap. Gruppen syftar till öka utbytet mellan länsstyrelserna och RUS samt vid behov utgöra ett stöd för RUS.
- Arbetet med att ta fram ett underlag avseende länsstyrelsernas åtgärder i samband kulturmiljöer vid vatten har inlett under hösten 2020. Arbetet med underlaget föranleds av den Nationella åtgärdsplanen för moderna miljövillkor för vattenkraften (NAP). Underlaget kommer baseras på sammanställningar av tidigare rapporter samt interjuver med tjänstemän inom berörda sakområden vid olika länsstyrelser. Insatsen kommer, under förutsättning att den extra kulturmiljöresursen kvarstår, fortsätta under 2021.

Ekosystemtjänster, grön infrastruktur, skogsprogram

Fortsätta arbetet i RUS referensgrupp för gröna frågor. Ha dialog med och bistå länsstyrelserna i uppdraget om grön infrastruktur, avseende kopplingar till miljömål och ekosystemtjänster. Dito med skogsprogrammet i dialog med Skogsstyrelsen. Vara referensgrupp för Miljömålsrådets programområde Insatser för grön infrastruktur och bidra till genomförande av länsstyrelsernas samverkansåtgärd Ekosystemtjänster i fysisk planering. Fortsätta ha en aktiv omvärldsbevakning och driva på nya projektansökningar vid behov. Resurssättning i VP RUS arbetstid 15 dagar.

Har skett som planerat.

Under året har RUS referensgrupp för gröna frågor haft fokus på att stödja och stötta arbetet med MMR-programområde Grön infrastruktur. Referensgruppen har utökats med länsstyrelserepresentanter för respektive arbetsgrupp. Inom MMR-programområdet har det framför allt skett stor aktivitet i programområde ett som handlar om att ta fram förslag på nya etappmål, två (våtmarker och sötvatten), fem (dialog inom skogsbruket) och sju (ekosystemtjänster i fysisk planering). Till projekt 6 (strategi för skötsel) har det varit svårt att bemanna i den omfattning projektledarna har önskat. Projekt 3 och 4 har inte startat än.

RUS har genom Johan Niss, Länsstyrelsen Skåne, haft en resurs för dessa frågor utanför arbetsgruppen. Hans arbete har framför allt gått till att driva ekosystemtjänster i samhällsplanering, delprojekt i MMR program grön infrastruktur. Arbetet har skett i samverkan med Naturvårdsverket och med Boverkets deltagande i arbetsgruppsmöten. Följande leveranser har gjorts:

- Uppdatering av ”Ekosystemtjänster och planprocessen – guide till länsstyrelsernas arbete med ekosystemtjänster”
- Förslag till etappmål för ekosystemtjänster tagits fram i samverkan mellan länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Boverket.
- Workshop med länsstyrelserna, Boverket och Naturvårdsverket där inledande diskussioner om ansvarsfördelningen för arbetet med ekosystemtjänster mellan myndigheterna genomfördes.
- Länsstyrelserna har etablerat en samverkansyta kopplad till samverkansytan för grön infrastruktur, genomfört en digital konferens och upprättat en kontaktpersonslista för länsstyrelserna i ekosystemtjänstfrågor.

Integrering i regional tillväxt

Tillsammans med LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) och NHT21 (chefs nätverket för hållbar tillväxt) och i samarbete med Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Energimyndigheten informera, involvera, samordna länsstyrelserna och bidra till erfarenhetsutbyte i tre regeringsuppdrag som Tillväxtverket har och där länsstyrelserna ska bidra: handlingsplaner för klimat- och miljöintegrering i det regionala tillväxtarbetet, hållbar utveckling i det regionala tillväxtarbetet och miljödriven näringslivsutveckling med cirkulär ekonomi. Göra detta bland annat genom återkommande Skype-möten. Resurssättning i VP RUS arbetstid 5 dagar.

Har skett som planerat.

RUS har deltagit i de myndighetsgrupper Tillväxtverket haft för uppdragen hållbar regional utveckling och miljödriven näringslivsutveckling med cirkulär ekonomi. Miljömålssamordnare, energi- och klimatstrateger, företrädare för hållbar tillväxt och Agenda 2030 vid länsstyrelserna har också inbjudits till Tillväxtverkets erfarenhetsträff för regioner. Länsstyrelserna erbjöds också platser på den kurs i cirkulär ekonomi som Tillväxtverket ordnade under året.

RUS har något följt arbetet med kommande strukturfonder, där LEKS har haft en resurs som återkommande inbjudit till Skypemöten, dit miljömålssamordnare också inbjudits. RUS kulturmiljöansvarige har deltagit i myndighetsgrupp för nya jordbrukspolitiken (CAP och hållbarhet).

Under hösten har RUS/länsstyrelserna miljömålsuppdrag deltagit i länsstyrelsedialog om hur länsstyrelserna bäst organiserar sig gentemot Tillväxtuppdraget i deras uppdrag.

Regeringens strategi för cirkulär ekonomi har inneburit att RUS engagerats för att identifiera länsstyrelsernas roll och ambitioner, bl.a. deltagit i en diskussion på Miljödepartementet om detta i november. Cirkulär ekonomi togs också upp på Nobelmötet i december.

Hållbar konsumtion och giftfri vardag

Fortsätta RUS referensgrupp för hållbar konsumtion regionalt och lokalt. Vara referensgrupp för Miljömålsrådets programområde konsumtion och delvis staten går före samt upphandling inom bygg- och anläggning. Bidra i annat nationellt arbete som regional kontaktyta: forum för miljösmart konsumtion, textildialogen, matsvinnsuppdraget, SEI:s projekt UNLOCK och delegationen för cirkulär ekonomi. Hålla samman arbetet med regionala seminarier på tema matsvinn, textilsmart respektive kommundöd inom hållbar konsumtion tillsammans med berörda nationella myndigheter och berörda länsstyrelser. Fortsätta kontakten om Giftfri vardag. Sammanställa underlag om länsstyrelsernas arbete med plast kopplat framför allt till de projekt som genomförts. Genomföra kommunikationsinsats tillsammans med Avfall Sverige och kopplat till LEKS vägledning om avfallsförebyggande. Bevaka och driva på vad som görs nationellt angående konsumtionsbaserad statistik och om möjligt bidra i kommande utredning i Miljömålsberedningen om etappmål inom konsumtion. Resurssättning i VP RUS arbetstid 19 dagar.

Har skett som planerat.

Kopplat till hållbar konsumtion har RUS under året arbetat för att föra ut de nationella uppdrag och initiativ som görs till den regionala och i förlängningen även den lokala nivån. Detta har gjorts genom att aktuell information skickats till miljömålssamordnare, lyfts i Nytt från RUS men även genom att vi medarrangerat webinarier.

Under början av året samordnare RUS ett seminariepaket till länen med erbjudande om regionala seminarier inom textil, matsvinn och konsumtion med medverkan från nationella myndigheter som Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Konsumentverket. Intresset var stort och efter en omställning till digitala webinarier pga pandemin så kunde under året 10 webinarier på konsumtionstemat genomföras.

RUS var även medarrangör till webinarium under hösten om hållbar plastanvändning som arrangerades av NV. Ca 140 deltagare framför allt från kommuner.

RUS har fortsatt hålla samman den referensgrupp för hållbar konsumtion och giftfri vardag.

Referensgruppen har bestått av personer från RUS arbetsgrupp och miljömålssamordnare från Länsstyrelsen Gävleborg, Skåne, Kronoberg, Kalmar och Jönköping. En viktig del i referensgruppen är det kunskapsutbyte som sker i gruppen, vilket ger en bra omvärldsbevakning av vad som är aktuellt inom konsumtionsområdet men också inspiration i arbetet.

RUS har bidragit i pågående nationella initiativ, bl.a. miljömålsrådsåtgärder inom programområde konsumtion (RUS referensgrupp är referensgrupp för det arbetet). RUS deltar där i arbetet med att formulera styrmedel inom områdena livsmedel och textil. Andra nationella initiativ som följts av RUS arbetsgrupp eller medlemmar i referensgruppen är Textildialogen, SEI:s projekt UNLOCK, Miljösmart konsumtion, samt i referensgrupp till delegationen för cirkulär ekonomi.

Det har inte varit någon om Giftfri vardag med Upphandlingsmyndigheten och Kemikalieinspektionen under året.

Hälsofrämjande processer som drivkraft för miljömål

Utifrån vägledningen Ställ om för framgång fullfölja det kommunikationsprojekt i form av erbjudande om regionala seminarier till alla län som påbörjade 2018 i enlighet med projektplan fastställd i RUS

styrgrupp 2017 (seminarier har hållits i cirka 2/3 av länen 2018-2019. Fortsätta bygga webbsidor om detta på RUS webbsida. Resurssättning i VP RUS arbetstid 4 dagar.

Har delvis skett som planerat.

De workshops som var inplanerade för 2020 fick ställas in på grund av det rådande läget med Covid-19. Under hösten började planeringsarbetet med att ta fram en projektwebb där externa intressenter kan ta del av underlag och där goda exempel kan spridas.

Livsmedelsstrategin och landsbygdsprogrammet

Fortsätta dialogen med länsstyrelsernas chefsnätverk för landsbygd/lantbruk (LD21) och andra berörda om vad RUS/miljömåluppdraget kan göra i syfte att synliggöra miljömålets betydelse i arbetet med regionala livsmedelsstrategier och kommande landsbygdsprogram. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 6 dagar.*

Har delvis skett som planerat.

Viss dialog har varit med LD21, bland annat inom ramen för Miljömålsrådets programområde. Vid Nobelmötet togs landsbygdspolitik och livsmedelsprogram upp och i en gruppdiskussion var frågeställningen vad RUS/länsstyrelserna miljömål kan göra mer. Tema för ledningskonferensen mellan länsstyrelserna och Naturvårdsverket var hösten 2020 landsbygd. RUS kulturmiljöansvarige har deltagit i myndighetsgrupp för EU:s fortsatta jordbruks- och landsbygdspolitik. Inom ramen för länsstyrelsernas gemensamma Agenda 2030-arbete planeras möte på tema livsmedel.

Samhälls- och transportplanering

Fortsätta bidra till länsstyrelsernas pågående samverkansåtgärd *Samverkan i samhällsplaneringen* inom Miljömålsrådet och bidra i det nya programområdet ramverk för nationell planering. Tillsammans med LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) fortsätta följa pågående länsstyrelseprojekt kring samhällsplanering som erhållit stöd från Energimyndigheten. Tillsammans med LEKS fortsätta kompetensutvecklingsinsatser utifrån vägledningen *Hur kan vi göra länsplanerna mer klimatsmarta?* Då även ta med nya basprognoser och kunskapsunderlag som kommer att finnas. Aktiviteter utöver workshopar blir även Skypemöten samt att kartlägga hur olika regioner har planerat att genomföra sina processer samt att paketera workshop-modellen så att andra kan genomföra den själva. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 22 dagar.*

Har skett som planerat.

Samverkansåtgärden Samverkan i samhällsplaneringen har under året gått på sparlåga till förmån för aktiv länsstyrelsemedverkande i Boverkets program ramverk för nationell planering, där RUS-resurser lagt ner. Samverkan i samhällsplaneringen kommer dock att avslutas till Miljömålsrådets marsrapportering.

LEKS har ordnar några erfarenhetsmöten mellan pågående länsstyrelseprojekt kring samhällsplanering som erhållit stöd från Energimyndigheten.

Under året har RUS och LEKS inlett en dialog om samarbete med länsstyrelsernas chefsnätverket för samhällsbyggnad. Flera möten har hållits. Under hösten formades en projektidé strategisk samhällsplanering miljömål, klimat, energi kopplat till introducerande av nya PBL-regler för översiktsplanering. Projektet påbörjas i januari 2021.

Projektet klimatsmarta länstransportplaner har under året arbetat med att uppdatera rapporten *Hur kan vi göra länsplanerna mer klimatsmarta?* Den uppdaterade rapporten beräknas vara klar i februari 2021.

Fokus har varit den nya planeringsomgången för länsplanerna och Trafikverkets inriktningsförslag som presenterades i oktober 2020. Projektet har under året bjudit in till Skype-möten för information och diskussion t.ex. Depp och pepp i infraplaneringen med föreläsningar och inför remissvar och skickat mail med aktuell information som tips på rapporter och föreläsningar. Projektet har haft kontakt med Komexp som är länsplaneupprättarnas samverkansorganisation bl.a. för att planera gemensamma workshops och med Klimatkommunerna.

Under november-december genomfördes workshopar för länsstyrelserna. Syftet dessa var att höja kompetensen hos deltagarna och skapa ökad samverkan internt. De genomfördes i tre omgångar för att skapa tillräckligt utrymme för deltagarna att diskutera.

Till workshoparna hade projektet spelat i fyra filmer med företrädare för Trivector, IVL Svenska Miljöinstitutet, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen Västra Götaland. Filmerna finns tillgänglig på Youtube och kommer att användas för de workshopar som planeras i januari-februari 2021 tillsammans med länsplaneupprättarna.

Klimatanpassning

Fortsätta dialog mellan LEKS, RUS och länsstyrelsernas klimatanpassningsnätverk om utvecklad samverkan utifrån den nya förordningen om klimatanpassning. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 4 dagar.*

Har skett som planerat.

RUS, LEKS och klimatanpassningsnätverket har haft regelbundna avstämningar. Under december genomfördes en grundkurs i förändringsledning för klimatanpassningssamordnare på länsstyrelserna.

Integration och miljö

Bidra till att kommunicera utbildningsmaterialet ”Bättre liv för nyanlända med Agenda 2030” som RUS medfinansierat och som riktar sig till integrationsansvariga på länsstyrelser och kommuner, som i sin tur ska använda detta vid samhälls- och hälsokommunikation till nyanlända. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 1 dagar.*

Har skett som planerat.

Utbildningsmaterialet publicerades i början av året och finns upplagt på RUS webbplats. Planerade kommunikationsseminarier av Hållbar Utveckling Skåne ställdes in på grund av pandemin.

Övrigt

Löpande verksamhet

Resursåtgång: Denna verksamhet har finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2020 tidsattes denna till 132 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned denna tid.

Nobelmötet

Har skett som planerat.

Det årliga Nobelmötet för länsstyrelsernas miljömålsamordnare och deras chefer blev digitalt som följd av pandemin och ordnades 9-10 december. Ett drygt 60-tal personer deltog. Första dagen var temat; Miljömålsuppdraget – aktuellt och efter 2020. Andra dagen var temat: Omstart/omställning för miljömålen och Agenda 2030 – synergier och målkonflikter – Miljömålsrådets arbete. Annat som togs upp var RUS verksamhet. Förutom länsstyrelseföreträdare, inkl. landshövding Göran Enander, medverkade regeringskansliet, Naturvårdsverket, flera andra nationella myndigheter samt två inbjudna gästföreläsare.

Länsstyrelsesamverkan

Har skett som planerat.

Detta har skett genom bland annat deltagande vid ett länsrådsmöte, löpande dialog med kontaktlänsråd miljösmål, medverkan vid flertal möten med utökad länsrådsgrupp 6 och dess möten med Miljödepartementet och Naturvårdsverket, deltagande vid Miljönätverkets träffar och chefsgrupper, möten med miljömålsuppdraget chefer, löpande avstämningar LEKS.

Skogsstyrelsen

Har delvis skett som planerat.

Någon systematisk översyn över hur RUS bättre kan stödja Skogsstyrelsens miljömålsarbete har inte skett. I olika insatser och arbetsgrupper har dock god samverkan skett med Skogsstyrelsen.

RUS hemsida och nyhetsbrev

Har skett som planerat.

Löpande skötsel ha skett av RUS hemsida och samarbetsyta och nyhetsbrevet Nytt från RUS har löpande skickats ut.

RUS styr- och arbetsgrupp.

Har skett som planerat.

Styrgruppen har haft fyra möten, samtliga digitala, varav ett där arbetsgruppen deltog delar av mötet. Arbetsgruppen har haft 13 möten, varav ett tvådagarsmöte efter sommaren, samtliga digitala. Anteckningar finns från samtliga möten. Ansvar i arbetsgruppen är fördelat på övergripande samordningsuppgifter, miljömålsansvar och utvecklingsområden (olika sakfrågor).

Styrgruppen har bestått av:

- Per Hallerstig, Lst Jönköping, Miljönätverket, ordförande
- Veronica Lauritzsen, Länsråd Gävleborg, kontaktlänsråd miljösmål, länsrådsgrupp 6

- Jeanette Schlaucher, Lst Skåne, Miljönätverket
- Ulf Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten, kulturmiljöforum
- Nina Kiani Jansson, Lst Västra Götaland, chefsnätverket för samhällsbyggande
- Doris Nicht, Länsstyrelsen Blekinge, LD21, nätverket för landsbygd/lantbruk (slutat under året)
- Mikael Selander, Länsstyrelsen Dalarna, NHT21, nätverket för hållbar tillväxt (slutat under året)
- Marie Uhrwing Naturvårdsverket, miljömålsenheten (t.o.m. april)
- Fredrik Rangstedt Naturvårdsverket, adj., miljömålsenheten (fr.o.m. september)
- Olena Kashyna, Naturvårdsverket, adj., samordningsfunktion miljömålsuppföljning
- Vanja Strand, Skogsstyrelsen
- Thomas Klein, HaV, enheten för forskning och miljömål (t.o.m. april)
- Susanne Eriksson, HaV (från september)
- Kerstin Blom-Bokliden, Sveriges kommuner och landsting, adj.
- Magnus Eriksson, Lst Dalarna, verksamhetsledare

Arbetsgruppen Gruppen har bestått av:

- Anna-Lena Lökvist-Andersen, Stockholm
- Birgit Nielsen, Västra Götaland
- Carl-Johan Sanglert, Jönköping
- Eva Mikaelsson, Västerbotten
- Julia Martinsson, Skåne
- Linda Hassel, Jönköping, med Anders Bergström, Västra Götaland, som vikarie för miljömålsuppföljning under hösten.
- Magnus Eriksson, Dalarna, verksamhetsledare
- Marie Vallin, Västerbotten
- Marie-Helene Bergstrand, Halland
- Monika Puch, Skåne
- Camilla Andersson, Skogsstyrelsen
- Olena Kashyna, Naturvårdsverket

Särskilda utvecklingsinsatser

Resursåtgång: Denna verksamhet har finansierats genom RUS arbetsgrupps tid. I verksamhetsplanen 2020 tidsattes denna till 68 arbetsdagar. Arbetsgruppen bedöms vid uppföljningen ha lagt ned detta.

Prioritet 1

Organisationsutveckling

Fortsätta genomföra förändringar till följd av utvärderingen av RUS 2018. Fullfölja påbörjad målmatrisövning och uppdatera dokumentet RUS roll och verksamhetsbeskrivning. Utse reservpersoner till målsansvariga i RUS arbetsgrupp. Fortsätta utveckla effektuppföljning av RUS insatser med ambition att det ska ske för alla större insatser. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 6 dagar.*

Har skett som planerat.

Målmatrisarbetet har färdigställts under året och därefter löpande följts upp. Dokumentet RUS roll och verksamhetsbeskrivning har uppdaterats och ny version lagts fast i styrgruppen.

Förfrågan till länsstyrelserna om att bli stödpersoner till målsansvariga i RUS arbetsgrupp har gått ut och för en handfull mål är nu sådana personer utsedda.

RUS insats ekosystemtjänster i fysisk planering har utvärderats enligt intentionen att effekter av RUS insatser bättre ska utvärderas. Kontakt har dock inte tagits med utvärderare vid NV och Vinnova för att få tips och idéer på hur RUS insatser kan utvärderas och effekter kan följas upp.

Genom RUS (Linda Hassel och Julia Martinsson) har utbildningsfilmer tagits fram för effektiva Skype-möten. Dessa har hittills visats 4 000 gånger inom länsstyrelserna.

Ny webbplats

Skapa ny webbplats för RUS och fortsätta bygga upp samarbetsytan. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 40 dagar.*

Har skett som planerat.

Arbete med ny webbplats satte igång efter sommaren sedan länsstyrelsernas IT gett klartecken för detta. Den nya webbplatsen www.rus.se lanserades i december och då med den nya undersidan för regional årlig uppföljning av miljömålen. Arbete återstår med att fylla på den nya webben.

Den nya samarbetsytan har fortsatt att utvecklas, men en ombyggnad planeras under våren 2021 för förbättras struktur.

Kommunikationsstrategiskt arbete

Fullfölja arbete med att ta fram en ny kommunikationsstrategi för RUS. Fortsätta utveckla kommunikationssamarbete med LEKS, Miljösamverkan Sverige och objektsförvaltningen inom miljö. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 20 dagar.*

Har skett som planerat.

Den nya kommunikationsstrategin för RUS fastställas av styrgruppen under våren 2020. Till strategin har också en intressentanalys gjorts. Samarbetet mellan länsstyrelsernas gemensamma kommunikatörer på miljösidan har fortsatt.

Prioritet 2

Regionala miljömålsmedel

Fortsätta utveckla riktlinjer, rutiner och mallar för hantering av länsstyrelsernas regionala miljömålsmedel. *Resurssättning i VP RUS arbetstid 2 dagar.*

Har skett som planerat.

Ytterligare behov finns dock här inför kommande år.